

It is argued that global and regional projects unite different countries and cultures, creating unique opportunities for educational exchanges and cooperation. Project participants get the opportunity to work in different cultural contexts, which contributes to the development of their professional and personal competencies. The article analyzes specific cases of updating the content of education in connection with the country's participation in the One Belt One Road project, which illustrates how a multicultural environment affects teacher training.

The article emphasizes the importance of rethinking traditional methods of teacher training and introducing new, innovative approaches that take into account global trends and challenges. It is substantiated that the paradigm shift of the competence approach in the formation of future teachers due to the influence of the multicultural environment of global projects is a necessary step to ensure high quality education in the modern world. The article offers the vision of the authors regarding possible new methods of teacher training, as well as an algorithm for introducing conspiracies into teacher training in connection with rethinking the content of the competency approach in modern conditions.

Key words: competence approach, teacher training, professional development, multicultural environment, teaching methods, professionalization of teachers, modern educational environment.

УДК 373.6.016.]:37

Лариса Ланова

Вінницький державний університет імені Михайла Коцюбинського

ORCID ID 0009-0004-2300-8344

DOI 10.24139/2312-5993/2024.04/076-083

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВТЕХНОЛОГІЙ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

У статті висвітлено деякі спекти підготовки майбутніх учителів технологій до професійної діяльності. Здійснено аналіз теоретичних досліджень вітчизняних науковців з даної проблеми, а також практичного досвіду вітчизняних науковців-практиків. Авторкою розкрито сучасні вимоги щодо підготовки майбутніх учителів (мотивоване навчання, формування інтересу до обраної професії, наявність інфраційно-освітнього середовища тощо). Встановлено, що професійна компетентність підготовки майбутнього вчителя технологій має здійснюватися на основі системного та компетентнісного підходів із забезпеченням акмеологічного і особистісно-орієнтованого типу побудови освітнього процесу.

Визначено перспективи подальших наукових досліджень, що полягають у виокремленні та обґрунтуванні етапів підготовки майбутніх учителів технологій до інноваційної професійної діяльності, а також в окресленні шляхів їх реалізації.

Ключові слова: учителі технологій, підготовка майбутніх учителів, професійна компетентність.

Постановка проблеми. Стрімкі глобалізаційні процеси сприяють появі нових викликів, які вносять зміни в соціально-економічне, інформаційне і гуманітарне життя суспільства. Вони провадять також до кардинальних змін у сучасній системі вищої освіти України. Нині,

технологічна галузь освіти знаходиться у кризовому стані, ігнорування її потреб на різних рівнях посприяло зниженню мотивації моделі до опанування технологічними знаннями та практичними навичками. Спостерігаємо також низький рівень затребуваності відповідних спеціальностей в педагогічних закладах освіти, які здійснюють підготовку вчителів технологій.

Основною метою підготовки майбутніх учителів технологій є підготовка кваліфікованих, компетентних фахівців, здатних до інноваційної професійної діяльності. Тому комплексний аналіз щодо теоретичного та практичного досвіду стосовно цього питання є вагомим фактором у досягненні цієї мети.

Аналіз актуальних досліджень. Різні аспекти формування майбутнього вчителя технологій та питання вдосконалення підготовки фахівців у вищих педагогічних закладах висвітлено у дослідженнях К. Горчинської, Р. Гуревича, Т. Калюжної, А. Пригодій, О. Мороза, В. Семиченко, Г. Троцько, Н. Хміль, О. Щербакова та ін. Інноваціям в освіті присвячено фундаментальні дослідження вітчизняних учених: І. Дичківська, О. Дубасенюк, Л. Ващенко, В. Кремень, Л. Пуховська, О. Савченко та ін.

Мета статті полягає у визначенні найважливіших вимог до компетентнісного потенціалу професійної підготовки майбутніх учителів технологій що ставляться у ЗВО.

Виклад основного матеріалу. В підготовці майбутніх учителів технологій до професійної педагогічної діяльності особливу увагу відіграє сучасний, інноваційний формат суспільства, що формує на нові підходи в освітній системі, а також сучасне педагогічне мислення та нове ставлення до професійно-педагогічної діяльності.

Для якісного освітнього процесу підготовки майбутніх учителів технологій дуже важливо вирішувати проблеми мотивації для успішного навчання у ЗВО (Ясинська, 2022, с. 8). Мотивація пов'язана із особливістю прагнень, життєвих установок та інтересів майбутніх учителів. Одним із мотивів навчання студентів є розвиток інтересу до обраної професії, вдосконалення вмінь та навичок самостійної роботи, формування прагнення до творчого пошуку, оволодіння рефлексією власної діяльності, що складає зміст професійних компетентностей майбутнього вчителя технологій.

О. Гилюн зауважує, що мотивами є теоретичні за змістом, навчально-професійні інтереси. Вчений вважає, що саме теоретичні

(тобто спрямовані на пізнання способу існування предмету чи явища, принципу його пояснення). Якщо такі інтереси відсутні, або вони недостатньо розвинені, навчальною діяльністю студента керують інші мотиви: прагнення отримати вищу освіту взагалі (тобто диплом). Тоді ми можемо говорити, що відсутня психологічна основа розгортання повноцінної навчально-професійної діяльності. Тому активність студента, яка спрямована на оволодіння способами теоретичного аналізу професійних знань є головною на даному етапі розвитку його особистості (Люльченко, 2022, с. 2).

Над дослідженням проблеми професійно-педагогічної діяльності майбутніх учителів у педагогічних ЗВО працюють багато науковців, методистів, практичних працівників закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО). Розглянемо результати досліджень деяких з них.

Результати дослідження механізмів і закономірностей розвитку особистості дають підстави стверджувати, що найбільш сприятливі умови для формування творчої активності майбутніх учителів трудового навчання та технологій можуть і мають створюватися насамперед у процесі професійної підготовки студентів у ЗВО, що ефективно реалізується при дотриманні комплексу таких педагогічних умов: 1) стимулювання студентів до самостійної творчо-пізнавальної діяльності; 2) використання системи творчих завдань; 3) впровадження форм і методів навчання, спрямованих на формування творчої активності студентів; 4) системне використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці студентів, виокремив у своїй статті професор Л. Оршанський (Оршанський, Нищак, Павловський, 2022, с. 17).

Погоджуємося із вченим Р. Гуревичем, який у своїй статті пропонує використовувати інформаційно-освітнє середовище ЗВО з метою підготовки майбутніх учителів технологій та ефективного застосування інформаційно-комунікаційних і веб-технологій в їхній майбутній професійній діяльності.

Інформаційне освітнє середовище (ІОС), як зазначає дослідник, визначаємо, з одного боку, як програмно-технічний комплекс, а з іншого – як педагогічна система. Отже, під час розробки ІОС, як наголошує автор, мають розв'язуватися не лише інформаційно-програмно-технічні, але й психолого-педагогічні проблеми. ІОС має досягати таких цілей:

- формування професійних знань, умінь і навичок;

- формування інформаційної культури майбутніх фахівців;
- реалізація творчого потенціалу і розвиток особистості;
- формування сучасного наукового і професійного світогляду;
- формування професійної самосвідомості (Гуревич, Гордійчук, Кадемія, 2020, с. 8).

Крім того формування особистості майбутнього вчителя технологій здійснюється у його професійно-педагогічній підготовці. Розглядаючи цей феномен, професор І. Андрощук виокремлює в педагогічній, точніше в методичній підготовці певні етапи.

Науковиця наголошує, що методична підготовка вчителя, як правило, містить такі три етапи: ознайомлення (передбачає ознайомлення з навчальними програмами закладу; навчальними підручниками з предмета, досягненнями в галузі психології та педагогіки, шляхами підвищення ефективності освітнього процесу); вивчення (спрямований на опанування основ дисципліни, передового педагогічного досвіду її викладання, державних нормативних документів); розвиток (зорієнтований на розвиток творчого потенціалу, педагогічної майстерності, навичок, самоосвітньої роботи) (Андрощук, 2019, с. 85).

У формуванні досвіду професійно-педагогічного розвитку вчителя варто орієнтуватись на його саморозвиток, який представляють самі вчителі, в умовах обговорення на науково-практичних конференціях і семінарах. Зокрема, Р. Гуревич акцентував увагу на проблемах підготовки вчителя технологій та педагога професійного навчання в умовах зміни пріоритетів освітнього процесу в ЗВО, а також його гуманізації, фундаменталізації та переорієнтації на принципи особистісно орієнтованої парадигми (Гилюн, 2012, с. 2).

Проф. О. Коберник у своїх роботах зазначає, що результатами досліджень науковців визначено такі напрями необхідності вдосконалення професійно-педагогічної підготовки вчителів технологій: практичну підготовку; навички педагогічної творчості; теоретико-методичну обізнаність; готовність до самовдосконалення (Коберник, 2012, с. 2).

Учителям, бракує теоретичних знань, зазначає науковець. Це стосується реалізації особистісно орієнтованої моделі виховання здобувачів освіти та практичних умінь, навичок її реалізації. Науковцем встановлено, що майбутні учителі технологій також не готові до ефективної реалізації моделі особистісно орієнтованого навчання і виховання (переважає інтуїтивний рівень готовності згідно із

результатами діагностування). Очевидно, що це вимагає вдосконалення змісту і процедури їхньої професійно-педагогічної підготовки:

- реорганізації системи неперервної професійно-педагогічної освіти щодо окресленого напрямку;
- пошуку інноваційних технологій формування досліджуваної готовності у студентів педагогічних університетів;
- формування майбутніх учителів у закладах вищої освіти суб'єктності, у орієнтиру на вияв особистісно-професійної позиції, відстоювання професійної та особистісної гідності (КонцепціяНУШ, с. 3).

Проф. Д. Кільдеров, у своїй публікації про підготовку вчителів технологій до профорієнтаційної роботи в профільній школі, наголосив, що їхня підготовка залежить від методики та організації когнітивно-пізнавальної та суспільно-корисної діяльності студентів і від сформованості у них навчальних і професійних умінь (Кільдеров, 2018, с. 28).

Л. Божко, говорячи про усвідомлення необхідності формування в майбутнього фахівця професійної компетентності стверджує, що воно втілено у принципі професійної спрямованості вищої освіти. Це регулює взаємозв'язок загальноосвітніх і загальнотехнічних знань і конкретно-практичний характер знань, умінь і навичок і способів діяльності, тобто компетентності в обраній професії, а також сприяє формуванню професійної спрямованості особистості (Божко, 2016, с. 63).

За твердженням В. Поуля, відповідно до педагогічних вимог технологічної освіти, професійна компетентність є складовою результату професійної підготовки майбутніх учителів технологій. Здійснюючи теоретичний аналіз, що професійна підготовка майбутніх учителів технологій має здійснюватися на основі компетентнісного підходу та гарантувати студентам одержання, крім професійних знань у галузі педагогічної та технологічної освіти, також формування різноманітних компетентностей, завдяки яким майбутній учитель технологій набуває високої майстерності, комунікативних здібностей, вмінь приймати оптимальні рішення (Поуль, Сазонова, 2021, с. 64).

Науковці О. Марущак, В. Король, Д. Луп'як стверджують, що до основних педагогічних умов процесу формування професійної компетентності майбутніх учителів технологій належать:

- системний підхід до науково-методичного забезпечення освітнього процесу, що відображає сутність професійної компетентності;

- організація процесу засвоєння професійно важливих знань, умінь і навичок, норм і цінностей, особистісного ставлення, досвіду самостійної діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей студентів;

- створення педагогічних умов навчальної діяльності через організацію предметного середовища (Марущак, Король, Луп'як, 2015, с. 91).

Науковець В. Люльченко поділився своїм досвідом проведення аналізу фахових дисциплін 014.10 Середня освіта(Трудове навчання і технології) першого рівня вищої освіти (бакалавр) в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини. Проведений аналіз дозволив науковцю з'ясувати послідовність формування технологічної компетентності, що пов'язано з певною наступністю отримання технічних та педагогічних знань, формуванням зв'язку між технічними елементами ефективного формування компетентності (Люльченко, 2022, с. 86).

Дослідженням цієї проблеми, а також проблеми розвитку професійної компетентності майбутніх учителів технологій як складової їх педагогічної майстерності, дозволяє стверджувати, що означене поняття є ціллю професійної підготовки фахівців, адже воно містить вимоги щодо знань, умінь, навичок, норм і цінностей, за умов застосування інформаційно-освітнього середовища(ІОС), інформаційно-комунікаційних технологій. Формування професійної компетентності майбутніх учителів технологій доцільно здійснювати на основі загальних положень системного підходу та використанні інших науково обґрунтованих підходів, зокрема: міжкультурного, діяльнісного, акмеологічного, особистісно-розвивального.

Висновки. В результаті дослідження процесу підготовки майбутніх учителів технологій до професійної діяльності вітчизняними вченими, розкрито найважливіші сучасні вимоги щодо формування вчителя, а саме: мотивоване навчання, формування інтересу до обраної професії, наявність ІОС, постановка конкретних цілей до навчання. Подальше дослідження професійної підготовки майбутніх учителів технологій складається з таких етапів. Це може бути напрямами подальших досліджень в процесі навчання варто також дослідити: 1. формування особистісно-орієнтованої моделі підготовки здобувачів освіти, а також практичних умінь і навичок, їх реалізації. ознайомлення із методичною та науковою літературою; 2. вивчення основ дисциплін; 3. розвиток творчих навичок, майстерності, самоосвітня робота. У процесі навчання студент

формує особистісно-орієнтовану модель виховання учнів та практичних навичок, умінь їх реалізації.

Професійна компетентність підготовки майбутнього вчителя технологій має здійснюватися в результаті виконання таких педагогічних вимог: системний підхід до науково-методичного забезпечення освітнього процесу; організація процесу засвоєння професійних знань та використання інформаційно-комунікативних технологій; створення умов навчальної діяльності через предметне середовище; забезпечення акмеологічного і особистісно-орієнтованого типу побудови освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

- Андрощук, І. В. (2019). Методична підготовка як важливий складник професійної підготовки майбутніх учителів. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи*. Хмельницький, с. 84-86 (Androschuk, I. V. (2019). Methodical training as an important component of professional training of future teachers. *Professional development of personality: problems and prospects*. Khmelnytskyi, 84-86).
- Ясинська, Е. Ц. (2022). Інноваційні методи формування навчальної діяльності у студентів вищих навчальних закладів. *«Colloquium-journal»*. *Pedagogical sciences*, 23 (146), 8-10 (Yasynska, E. Ts. (2022). Innovative methods of formation of educational activity among students of higher educational institutions. *"Colloquium-journal"*. *Pedagogical sciences*, 23 (146), 8-10).
- Божко, Л. В. (2016). Проблема змісту підготовки майбутніх учителів трудового навчання до використання проектних технологій. *Вісник Черкаського університету*, 11 (Bozhko, L. V. (2016). The problem of the content of training future teachers of labor education for the use of project technologies. *Bulletin of the Cherkasy University*, 11).
- Ворожбіт-Горбатюк, В. (2021). Когнітивний компонент інноваційної педагогічної діяльності вчителя. *Молодь і ринок*, 9 (195) (Vorozhbit-Gorbatyuk, V. (2021). Cognitive component of the teacher's innovative pedagogical activity. *Youth and the market*, 9 (195)).
- Гуревич, Р. Гордійчук, Г., Кадемія, М. та ін. (2020). Підготовка майбутніх учителів в інформаційному освітньому середовищі педагогічних закладів вищої освіти. *Наукові записки*, 57, Розділ 1. (Gurevich, R. Gordiychuk, G., Kademiya, M. and others. (2020). Training of future teachers in the informational educational environment of pedagogical institutions of higher education. *Scientific Notes*, 57, Chapter 1).
- Гилюн, О. В. (2012). Освітні мотивації студентської молоді. *Грані*, 1 (81), 102-104 (Gilyun, O. V. (2012). Educational motivations of student youth. *Edges*, 1 (81), 102-104).
- Кільдеров, Д. Е. (2018). Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів на основі інтегрованого навчання. *Web of Scholar*, 5 (23), том 3, травень. (Kilderov, D. E. (2018). Pedagogical conditions for training future teachers based on integrated learning. *Web of Scholar*, 5 (23), Volume 3, May).
- Коберник, О. (2012). Підготовка майбутніх учителів до застосування практичної технології у професійній діяльності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 6(3), 98-105 (Kobernyk, O. (2012). Preparation of future teachers for

the use of practical technology in professional activities. Problems of modern teacher training, 6(3), 98-105).

Концепція НУШ. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (The concept of NUSH. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>).

Люльченко, В. Технічна компетентність майбутнього вчителя трудового навчання та технології як основа готовності до професійної діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 1 (115), 86 (Lyulchenko, V. Technical competence of the future teacher of labor training and technology as the basis of readiness for professional activity. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 1 (115), 86).

Марущак, О., Король В., Луп'як, Д. (2015). Формування професійної компетентності майбутнього вчителя технології. *Наукові записки*, 7 (1), 66-91 (Marushchak, O., Korol V., Lupyak, D. (2015). Formation of professional competence of a future technologist teacher. *Scientific notes*, 7 (1), 66-91).

Оршанський, Л., Нищак, І., Павловський, Ю. (2022). Педагогічні умови формування творчої активності учителів трудового навчання у процесі професійної підготовки. *Молодь і ринок*, 1 (199) (Orshansky, L., Nyshchak, I., Pavlovsky, Yu. (2022). Pedagogical conditions for the formation of creative activity of teachers of labor education in the process of professional training. *Youth and the market*, 1 (199)).

Поуль, В. С., Сазонова, А. В. (2021). *Інноваційні технології супроводу реалізації базової середньої освіти в умовах реформування НУШ*. Краматорськ: Відділ інформаційно-видавничої діяльності (Paul, V. S., Sazonova, A. V. (2021). *Innovative technologies for supporting the implementation of basic secondary education in the context of reforming the National Academy of Sciences*. Kramatorsk: Information and publishing department).

Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність (2022). Київ-Чернівці «Букрек» (Education of Ukraine under martial law. *Innovative and project activities* (2022). Kyiv-Chernivtsi "Bukrek").

SUMMARY

Lanova Larysa. Some aspects of the preparation of future teachers of technology for professional activities: domestic experience.

The article highlights some aspects of training future technology teachers for professional activity. An analysis of theoretical studies of domestic scientists on this problem, as well as practical experience of domestic scientists-practitioners, was carried out. The author revealed the modern requirements for the training of future teachers (motivated learning, formation of interest in the chosen profession, availability of an informational and educational environment, etc.). It has been established that the professional competence of the training of the future teacher of technology should be carried out on the basis of system and competence approaches with the provision of an acmeological and personal-oriented type of construction of the educational process.

Prospects for further scientific research are defined, which consist in identifying and substantiating the stages of training future technology teachers for innovative professional activities, as well as outlining the ways of their implementation.

Key words: technology teachers, training of future teachers, professional competence.